

Stages Of Formation Of Korean Grammar Competence In Academic Lyceum Students

Niyazova Olmoskhon Erkaboevna

Korean language teacher at the University of World Economy and Diplomacy
Independent researcher at Tashkent State Pedagogical University

Abstract

This article discusses a step-by-step methodological model for the formation of grammatical competence in the Korean language among students of an academic lyceum. Grammatical competence is interpreted as a main component of communicative competence and is analyzed on the basis of linguistic parameters such as the grammatical system of the Korean language - agglutinativity, functional properties of suffixes, and the specificity of word order. The article scientifically substantiates the stages of preparation, practice, automation, and communicative integration of the formation of grammatical skills in students. Educational tasks, methodological approaches, and assessment criteria are proposed for each stage. At the end of the article, an effective organizational and methodological model for the development of grammatical competence in the Korean language is developed.

Keywords: grammatical competence, Korean language, methodology, communicative approach, phased learning, agglutinative language, academic lyceum.

Annotatsiya

Ushbu maqolada akademik litsey o'quvchilarida koreys tili grammatik kompetensiyasini shakllantirishning bosqichma-bosqich metodik modeli yoritilgan. Grammatik kompetensiya kommunikativ kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismi sifatida izohlanadi va koreys tilining grammatik tizimi — agglutinativlik, qo'shimchalarning funksional xususiyatlari, so'z tartibining o'ziga xosligi kabi lingvistik parametrlar asosida tahlil qilinadi. Maqolada o'quvchilarda grammatik ko'nikmalarni shakllantirishning tayyorgarlik, amaliyot, avtomatlashtirish va kommunikativ integratsiya bosqichlari ilmiy asoslarda asoslab berilgan. Har bir bosqich uchun o'quv topshiriqlari, metodik yondashuvlar va baholash mezonlari taklif qilinadi. Maqola yakunida koreys tili grammatik kompetensiyasini rivojlantirishning samarali tashkiliy-metodik modeli ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: grammatik kompetensiya, koreys tili, metodika, kommunikativ yondashuv, bosqichli o'qitish, agglutinativ til, akademik litsey.

Kirish

Hozirgi globallashtirish jarayonida Sharq tillari, xususan koreys tiliga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda. O'zbekiston va Koreya Respublikasi o'rtasidagi iqtisodiy-madaniy hamkorlikning kengayishi natijasida koreys tilini o'qitishning ilmiy-metodik asoslarini mustahkamlash dolzarb masalaga aylandi. Akademik litseylar ushbu jarayonning muhim bo'g'ini sifatida xorijiy tillarni o'zlashtirishning boshlang'ich-yuqori bosqichlari o'rtasida ko'prik vazifasini bajaradi.

Koreys tili grammatik tizimi o'zbek tili bilan qiyoslanganda — agglutinativlik, so'z

tartibining SOV modeliga asoslanganligi, vosita va bog'lovchilarning morfosintaktik ko'pligi bilan ajralib turadi. Shu sababli o'quvchilarda grammatik kompetensiyani bosqichma-bosqich shakllantirish metodik jihatdan puxta rejalashtirilishi zarur.

Mazkur maqolada akademik litsey o'quvchilarida koreys tili grammatik kompetensiyasini shakllantirishning bosqichlari ilmiy asoslangan holda izohlanadi va har bir bosqich uchun metodik mexanizmlar ishlab chiqiladi.

Grammatik kompetensiya umumiy til kompetensiyasining poydevori bo'lib, til birliklaridan to'g'ri foydalanish, grammatik

shakl va strukturalarni mazmunga mos qo'llash qobiliyatidir. Layle Baxman, Noam Chomsky, Dell Xayms, Maykl Kennel kabi tadqiqotchilar grammatik kompetensiyaning kommunikativ kompetensiyada tutgan o'rnini haqida keng izohlar bergan.

Koreys tilida grammatik kompetensiya ayniqsa muhimdir, chunki:

- grammatik affikslarning ko'pligi mazmun yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi;
- fe'l qo'shimchalari so'zning zamon, kayfiyat, hurmat darajasi, munosabatga ko'ra shaklini belgilaydi;
- so'z tartibining o'zgarishi mazmunini urg'u va semantik markazni o'zgartiradi.

Shu sababli grammatikani bosqichma-bosqich tizimli o'rgatish zaruratga aylanadi.

Agglutinativlik

Koreys tili agglutinativ bo'lib, qo'shimchalar:

- qat'iy tartibda,
- semantik yuklangan,
- o'zaro almashmaydigan shakllarda keladi.

Masalan:

가겠습니다 (ka-ges-sim-ni-da) — 4 grammatik birlikdan tashkil topgan.

Hurmat kategoriyasi

Koreys tili grammatikasining muhim o'ziga xosligi — **hurmat kategoriyasi** (존댓말).

Fe'l qo'shimchalari orqali nutqning uslubi-pragmatik jihati belgilanadi.

So'z tartibi

SOV modeli o'zbek tiliga yaqin bo'lsada, koreys tilida qo'shimcha ma'nolar aynan tartib orqali belgilanadi.

Ushbu xususiyatlar o'quvchilarda grammatik kompetensiyani shakllantirishni bosqichli holda tashkil etishni taqozo etadi.

Akademik litsey o'quvchilarida koreys tili grammatik kompetensiyasini shakllantirish bosqichlari

Ilmiy va metodik adabiyotlar asosida koreys tili grammatik kompetensiyasini shakllantirish quyidagi **to'rt bosqich**dan iborat deb belgilanadi:

Birinchi bosqich — Tayyorlov bosqichi

Ushbu bosqichda asosiy maqsad o'quvchilarni koreys tilining fonetik, grafik va boshlang'ich grammatik birliklari bilan tanishtirishdan iborat.

Metodik faoliyatlar:

- Hangil yozuvini o'rgatish;
- fe'llarning asosiy shakllari bilan tanishtirish;
- eng sodda qo'shimchalar: 현재, 과거 shakllari;
- "subyekt+obyekt+fe'l" modelini mustahkamlash.

Topshiriqlar:

- oddiy gaplar tuzish;
- fe'lning lug'aviy shaklini grammatik shaklga o'tkazish;
- minimal juftliklar bilan ishlash.

Ikkinchi bosqich — Qo'llash amaliyoti bosqichi

Bu bosqichda grammatik bilimlar amaliy qo'llashga yo'naltiriladi.

Metodik yondashuvlar:

- situativ mashqlar;
- dialog asosidagi grammatik qo'llanish;
- funksional grammatika tamoyillarini joriy etish.

O'rgatiladigan asosiy mavzular:

- qo'shimchalarning funksional almashinuvi (–고, –서, –지만);
- fe'l bog'lovchilari;
- hurmat darajalarida fe'l o'zgarishi.

Topshiriqlar:

- dialog tuzish;
- grammatik shaklni mazmunga mos tanlash;
- kontekstual tarjima.

Uchinchi bosqich — Avtomatlashtirish bosqichi

Ushbu bosqich grammatik ko'nikmalarni mustahkamlashni, tez, ongli va avtomatik qo'llashni maqsad qiladi.

Metodik mexanizmlar:

- drill mashqlari;
- tezkor javoblar (speed-grammar);
- kommunikativ o'yinlar;
- konversatsion simulyatsiya.

O'quvchilar natijasi:

- grammatik shakllarni tez tanlay olish;
- nutqda xatosiz qo'llay olish;
- dialog va monologlarda grammatik strukturalarni ongli ishlatish

To'rtinchi bosqich — Kommunikativ integratsiya bosqichi

Grammatik kompetensiyaning yakuniy bosqichi nutqning mazmuniy va pragmatik jihatlar bilan birga qo'llashni o'z ichiga oladi.

Metodik yondashuvlar:

- loyiha asosida ta'lim;
- mavzu asosidagi kommunikativ vazifalar;
- real hayotiy vaziyatlar asosidagi mashg'ulotlar;
- suhbatlar, intervyyular, nutqiy rollar.

Natija:

O'quvchi grammatik strukturalarni:

- mavzuga mos,
- kommunikativ maqsadga muvofiq,
- stilistik jihatdan to'g'ri qo'llay boshlaydi.

Grammatik kompetensiyani baholash mezonlari

Akademik litsey sharoitida baholash tizimi quyidagi ko'rsatkichlarga asoslanishi lozim:

1. Grammatik shakllarning to'g'ri qo'llanish foizi.
2. Gap qurilishining sintaktik aniqligi.
3. Hurmat darajalarining vaziyatga mosligi.
4. Yozma va og'zaki nutqda grammatik xatolar soni.
5. Mazmun va grammatik shaklning moslashuvi.

Baholash mezonlarini CEFR talablari bilan muvofiqlashtirish yuqori natija beradi.

Xulosa

Akademik litsey o'quvchilarida koreys tili grammatik kompetensiyasini shakllantirish bosqichlari bosqichma-bosqich, ilmiy-metodik tamoyillar asosida rejalashtirilgan holda amalga oshirilsa, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasi samarali rivojlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, koreys tilining murakkab

grammatik tizimini o'rganishda tayyorlov, amaliy qo'llash, avtomatlashtirish va kommunikativ integratsiya bosqichlarining izchil qo'llanilishi yuqori natijaga erishishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- Bachman, L. F. Fundamental Considerations in Language Testing. Oxford University Press, 1990.
- Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. Longman, 2007.
- Choi, J., & Lee, H. Korean Grammar for Foreign Learners. Seoul: Darakwon, 2018.
- Хаймс, Д. О коммуникативной компетенции. Москва: Прогресс, 1984.
- Uzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari: Koreys tilini o'qitish bo'yicha o'quv dasturlari.
- O'rinboyeva M. Xorijiy tillarni o'qitish metodikasi. Toshkent, 2021.
- Lee, I., & Ramsey, S. The Korean Language. SUNY Press, 2000.
- Kim, M. Korean Pedagogical Grammar. Seoul National University Press, 2016.
- oriens.uz/media/conferencearticles/6_O.Ni_yazova_41-46.pdf
- O'ZBEKCHA-KOREYSCHA
TARJIMALARDA
O'XSHATISHLARNI VUJUDGA
KELTIRUVCHI GRAMMATIK
VOSITALAR TARJIMASI – тема
научной статьи по языкознанию и
литературоведению читайте
бесплатно текст научно-
исследовательской работы в
электронной библиотеке
КиберЛенинка
- KELTIRUVCHI: GRAMMATIK
VOSITALARNI TARJIMADA
IFODALANISHI - Google Scholar